

Magyar könyvészet 1921—1944

Általános művek — Filozófia — Vallás

A már korábban kiadott 6. és 7. kötet után megjelent a *Magyar Könyvészet 1921—1944*-es ciklusának első kötete is (A Magyarországon nyomtatott könyvek szakosított jegyzéke I.). Az ETO 0, 1 és 2 főosztályába tartozó általános műveket (lexikonok, évkönyvek, bibliográfiák stb.), továbbá a filozófiai és a vallásos tárgyú könyveket sorolja fel a két előző kötet rendszeréhez hasonlóan. (Ezekről a *Könyvtáros* 1981. évi 2. és 1982. évi 3. számában jelent meg ismertetés.)

A tételek felsorolása az ETO-ból kialakított szakrendben s ezen belül a szerzők betűrendjében történik. Egy műnek összes kiadását egy tétel alatt írja le a bibliográfia, és feltünteteti az 1921 előtti kiadásokat is.

Azokról a művekről, amelyek több szakba tartoznak, a teljes címléírás csak egy helyen szerepel, a többi szakban utalást találunk rá. Egyes, sajátos műfajba tartozó kiadványok leírásai a jobb tájékoztatás érdekében külön fejezetben vannak összegyűjtve — így például a szakbibliográfiák címadatai a 016-ban —, ahol minden tétel csak utaló a tulajdonképpeni szakra. A sorozatokhoz tartozó munkákat sorozatcímük szerint és a kötetek címe szerint is számon tartja ez a könyvészet.

A bibliográfiai leírások, az egészségesség kedvéért, változatlanul az új szabványtól sokban eltérő régi MSZ 3424—60 szabvány alapján készültek. (Az oldal megjelölésére például az *o.* vagy *p.* helyett továbbra is az *l.* rövidítés szerepel, kerek zárójelbe nem a nyomda székhelyét, nevét teszik, hanem azokat az adatokat, amelyek a leírt könyvből származnak, de nem szerepelnek a címlapon.)

A tételek utolsó adata a könyvek Széchényi könyvtári raktári jelzete. Örvendetes látni, hogy nemzeti könyvtárunkban a hazai könyvtermésből csak rendkívül kevés mű hiányzik,

a jelzetet majd mindenütt meg lehet találni. A Horthy-korszakban a kötelespéldányrendeletek be nem tartása miatt sok művet nem tudtak beszerezni, de a könyvtár dolgozói az adatok tanúsága szerint a hiányok nagy részét gondos utánjárással pótolták. Mégis akad az állományban egy-két feltűnő és nehezen érthető hiány. Ilyen a *Magyar Minervának*, múzeumaink, könyvtáraink és tudományos intézeteink évkönyvének 1933-ban kiadott 6. kötete (241. l.) és a Lantos antikvárium több aukció-katalógusa, köztük az, amelyik a Széchényi Könyvtár árverésre bocsátott duplumaikat sorolja fel (65. l.)

A szerkesztés gondos munkáját dicséri, hogy következetlenség, elírás, sajtóhiba alig akad a több mint 800 oldalas kiadványban. Legfeljebb az önkényesen adott közreadói neveket lehet néhol kifogásolni. Ilyen például a „[*Budapesti gimnázium*]”. Így írja le a bibliográfia három teljesen különálló iskola, az I. kerületi Verböczy Reálgimnázium, a II. kerületi Mátyás Király Reálgimnázium és a Pesti Izraelita Hitközség gimnáziuma által a saját ifjúsági, illetve tanári könyvtárak állományáról közreadott katalógusokat (60. l.). Az Egyetemi Könyvtár két nyomtatott címjegyzéke közül az egyik címével szerepel, mint a *Budapesti Kir[ályi] M[agyar] Pázmány Péter Tudományegyetemi Könyvtár*, a másik, hasonlóan kezdődő című katalógus viszont a [*Budapesti Egyetemi Könyvtár*] közreadói rendszónak megfelelően két hellyel előbbre került (60. l.). Említsünk meg egy kis szépséghibát is: az intézmények, vállalatok, testületek nevével kezdődő tételekben a kezdő *A*, *Az* névelő egyszer hátravetve, a név után szerepel, máskor viszont a név előtt (de természetesen ezt a betűrendbe sorolás nem vette figyelembe).

A *Magyar könyvészet* új kötetei teljesen pó-

tolják a hiányzó retrospektív szakbibliográfiákat, és nagy segítséget adnak a korszak kultúráját és az egyes szaktudományok történetét, korábbi feldolgozottságát vizsgáló kutatóknak. A terjedelem mennyiségi megoszlása részletes elemzés nélkül is jellemző: A vallásos irodalom felsorolása foglalja el a kötet 55 százalékát, a filozófia és a pszichológia együtt 9 százalékát, és nem egészen 5 százalék jut a könyvekről, könyvtárakról szóló művek, bibliográfiák, nyomtatott katalógusok számbavételére. A könyv- és könyvtártörténészek, ha máshonnan nem tudnák, innen is meggyőződhetnek arról, hogy a Horthy-korszakban milyen kevés kiadvány szolgálta a könyvtáruget.

A szerzői és az egyéb indexek természetesen nagyon hiányoznak, de ezt nem lehet kifogásolni, mert a mutatókat a befejező, két kötetből álló 8. rész tartalmazni fogja. Akkor mindenki, aki valamely szerző vagy közreadó után érdeklődik, egyetlen helyen, sokkal könnyebben utánanézhethet ezeknek, és nem kell külön-külön felütnie a sorozat hét kötetét. Mutatók nélkül egyelőre azt sem lehet pontosan megállapítani, hogy nem maradtak-e ki bizonyos művek a felsorolásból. Egy-két szűrőpróba azonban meggyőz arról, hogy ennek előfordulása valószínűleg nagyon ritka.

Aki már szerkesztett bibliográfiát, tudja, hogy mennyi fáradság, utánajárás szükséges a pontossághoz, például a zárójelbe tett nevek vagy egyéb adatok kinyomozásához. Áll ez különösen a kapitalista korra, amelyben reklám- és egyéb okokból a magánkiadók az évszámokat és sok más adatot nem tüntették fel, s következetlenek voltak a kiadások számozásában is. Annál nagyobb elismeréssel kell adoznunk a kötet összeállítóinak türelmes és precíz munkájukért. A régi gyűjtés felhasználásával, az előzőkhöz hasonlóan, ezt a kötetet is *Komjáthy Miklósné* szerkesztette, a közreműködők közt az egyetlen változás az, hogy *Szente Péter* helyét *Magyar Miklósné* foglalta el.

*

A szép kiállítás, gondos tipográfiai munka mellett külön öröm a megjelenés viszonylagos gyorsasága. Négy év leforgása alatt a sorozatból három kötet került ki a sajtó alól. Így remélni lehet, hogy évtizedünk befejezése előtt kezünkbe kerül a 8., befejező rész is, és ezzel végre teljessé válik nemzeti bibliográfiánk. (1983, *Országos Széchényi Könyvtár. 841 kötetes hasábos l. 410 Ft*)

Vértesy Miklós

Lapozgató

Veszprém megye irodalmi hagyományait foglalja össze és mutatja be a Veszprém megyei Tanács *Horizont közművelődési kis-könyvtár* elnevezésű sorozatának 10. köteteként immár negyedik, bővített kiadásban megjelentetett munka, *Harmath István és Katsányi Sándor* összeállítása. Az 1967. évi első kiadás 1500-as, az 1969. évi második 2000-es és az 1976. évi harmadik kiadás 3000-es példányszáma után a mostani 5000-ben jelent meg, s ez a tény a munka értékéről és az iránta megnyilvánuló, az iskolai igényeket meghaladó körű, nagy érdeklődésről egyaránt tanúskodik. A kötet valóban a megyéről szóló alapművek közé tartozik: első kétszáz oldala a megye irodalomtörténetét megjelenítő szöveggyűjtemény, illetve a megyéhez kötődő íróknak-

költőknek a megye tájaihoz vagy egyes településeikhez kapcsolódó munkáiból, verseiből összeállított gyöngyfüzér, a másik rész pedig irodalmi topográfia. E részben a helyi kötődésű írók, költők, irodalmárok, nyelvészek, történészek életrajzai olvashatók az érintett településekhez kapcsolva, azok betűrendjében, gazdag lexikális anyaggal és a kortársakról meglepően friss információkkal. A harmadik részt a több mint ötven oldalas képgyűjtemény alkotja, szemléletes, jó válogatást kínálván a megye jeles nyelvi-irodalmi emlékeinek, emlékhelyeinek, épületeinek és személyiségeinek képanyagából, ábrázolásaiból. A más megyék elé is követendő példaként állítható kiadvány helység- és személynévmutatót is tartalmaz. (1984. 357 l., 53 sztl. t. 50 Ft).